

De Drie Kruizen

Sjef Driessens januari 2010

Aan de Vlaamseweg, in de bocht waar de Ten Brakeweg uitkomt en er ook toegang is tot het gebied van Brabants Landschap met daarin het Bultven, staat het Drie Kruizen Monument.

Op 1^e Pinksterdag 2010 is het 70 jaar geleden dat hier drie Nederlandse militairen zijn gesneuveld.

Het monument is opgericht ter nagedachtenis aan drie militairen die hier, bij het uitbreken van de Tweede Wereldoorlog, gesneuveld zijn.

In het jaar 1989 steken een viertal Sterkselnaren, op initiatief van Theo te Dorsthorst, de koppen bij elkaar om te komen tot oprichting van een gedenkteken. Want in 1990 zal het vijftig jaar geleden zijn dat de drie militairen zijn gesneuveld.

Tot het viertal behoren Th. te Dorsthorst, Fr. Bongers, Sj. Driessens en P. Hikspoors.

Van de heer A. van Hal van Bouw en Woningtoezicht weten we dat van zijn hand al meerdere gedenktekenen in de gemeente zijn geplaatst en we vragen hem om een ontwerp te maken.

Hij voldoet hier graag aan en in de kortste keren kan hij een ontwerp op tafel leggen; bestaande uit een voetstuk van Franse witsteen met daarin geplaatst een kruis waaraan nog twee kruizen zijn opgehangen.

De kruizen dienen uitgevoerd te worden in koker van roestvast staal.

Een schriftelijk verzoek om goedkeuring van de plannen, gedateerd 3 juli 1989, gaat naar het gemeentebestuur. Er volgt nog een gesprek met de Burgemeester met daarop volgend een verzoek van de gemeente om de benodigde vergunningaanvraag met tekening in te dienen en op 6 maart 1990 wordt de vergunning verleend; kosten 31.00 gulden, uit eigen zak betaald.

Inmiddels is er op 6 juli 1989 een brief gestuurd naar Brabants Landschap, eigenaar van het gebied waar het gedenkteken moet komen, en al snel komt een bericht dat er geen bezwaren zijn.

Verzoeken om geldelijke bijdragen aan: Het Nederlands Oorlogsgraven Comité; Nationaal Comité 4 en 5 mei; Anjerfonds Noord-Brabant; Gezamenlijke Militaire Fondsen; Oorlogsgraven Stichting en Prins Bernhard Stichting, worden allen afgewezen.

Nadat de initiatiefnemers al besloten hebben dat de werkzaamheden voor eigen rekening zullen worden uitgevoerd, moet er nu ook nog bezuinigd worden op de materialen. Een metaalindustrie uit Heeze is bereid het materiaal voor de kruizen te leveren en het laswerk te verrichten. Een betoncentrale uit Eindhoven levert de witte cement beton voor de voet.

Wat is er gebeurd op de eerste Pinksterdag in Mei 1940 en de dagen welke eraan vooraf gingen?

Het Duitse leger is Nederland binnengevallen en rukt snel op; de verdedigingslinies bieden maar korte tijd weerstand zoals de Maas, de Peel en de Zuid-Willemsvaart. Ik was toen zeven jaar en ik herinner me dat op die eerste Pinksterdag het geronk van Duitse vliegtuigen was te horen en dat langs het Sterksel Kanaal, waar ik toen woonde, Nederlandse soldaten te voet op de aftocht waren vanuit de Pan richting Sterksel.

Militair verslag

Bij het uitbreken van de oorlog lag het 2^e bataljon van het 30^e regiment Infanterie in de Peelraamstelling vak Asten; de bataljonscommandant was majoor A. van Oeveren en luitenant-kolonel G.E.A. Themann de regimentscommandant.

Op vrijdag 10 Mei om 21.00 uur krijgt men het bevel zich terug te trekken achter de Zuid-Willemsvaart en de militairen hebben zich op zaterdag 11 Mei ingegraven langs de weg Someren - Nederweert, tussen Sluis XI en Sluis XIII.

De Duitsers kwamen rond het middaguur aan bij de Zuid-Willemsvaart en probeerden meteen bij Sluis XI, waar de brug was opgeblazen, het kanaal over te steken.

Bij Sluis XIII kon men, tegen het vallen van de avond, uit de geluiden van de overkant opmaken dat ook daar de Duitsers gearriveerd waren.

Om 21.00 uur kwam het tot een eerste vuurgevecht en omdat Someren al bezet was besloot majoor van de Oeveren zich terug te trekken richting Maarheeze.

De mannen die dicht bij Sluis XIII lagen kregen dit bevel echter niet door en zijn later op eigen initiatief weggetrokken via Someren-Heide en Hoef aan de Pan en waar zij hoorden dat Maarheeze reeds bezet was en in brand stond.

Zij zijn doorgetrokken naar de bossen bij de Vlaamseweg om aldus Heeze te bereiken en kwamen aan bij een ven (het Bultven dat in Sterksel het Elias Ven wordt genoemd).

De troep bestond uit ongeveer 20 man met zeven geweren en twee pistolen.

Archief: Sectie Krijgsgeschiedenis 's Gravenhage 23 oct 1982
Groep IV 2 pak U nr.159 3 III 30 RI Doos 526/14

Verslag van Kapitein J. Bleuland van Oordt:

De tweede en derde sectie Zw.Mit.(Zware Mitrailleurs) kwamen om 6 uur aan bij Sluis XI. De kerels waren doodmoe na ca. 16 km gemarcheerd te hebben, doch kregen opdracht naar Sluis XII te vertrekken.

Op 11 Mei 1940 de stelling ingenomen ter hoogte van Sluis XII in de nacht. De Sluis lag vol grote schepen, erom heen enkele huizen en veel bomen. De dijk aan de overkant van het kanaal lag veel hoger dan die der ingenomen stelling.

De keuken- en goederen- auto's ; beide in het terrein spoorloos verdwenen. Om 15.00 uur de tweede sectie afgestuurd om met S. van 3 II (Regiment Infanterie) en S-Zw.Mit. een stoot in richting Someren te doen.

Te 18.00 uur kwamen 20 man terug, de rest was gevangen genomen of gevallen.

Te 22.30 uur hevig geweer- en mitrailleur vuur; verdediging was onmogelijk.

Om 24.00 uur afmars richting Budel via Maarheeze op kompas.

12 Mei 1940 Maarheeze bezet en brandde; Sterksel zou nog vrij zijn, dus rechtsomkeer gemaakt. Ca. 4.30 uur in een perceel bos bij een ven nabij de weg Someren - Heeze aangekomen en de manschappen hoorden onafgebroken Duitse colonnes voertuigen en paarden marcheren.

Het begon inmiddels te dagen. De troep was in bezit van 7 geweren en 2 pistolen. Besloten de troep in het bos te verstoppen en de nacht af te wachten en daarna over de weg proberen te komen en verder te trekken.

Om 7.00 uur vliegtuigen boven ons en om 9.30 uur omsingeld. 3 Man III R.I. zijn gesneuveld, n.l. Sergt. Broos, dspl. soldaat Kanters en dspl. Soldaat Aarts. Het vuren is gestaakt en de overige soldaten zijn door de Duitsers gevangen genomen.

Bij af transport naar Asten is dspl. Soldaat Ant. v.d. Akker uit de colonne gelopen om te vluchten en, na herhaaldelijk te zijn terug geroepen, dood geschoten. Hij heeft in Someren begraven gelegen.

(Tot zover het verslag van Kapitein J. Bleuland van Oordt)

Harrie Derks vertelde mij in 1989 dat hij in het ziekenhuis had gelegen met op dezelfde kamer iemand die als soldaat ook betrokken was geweest bij de schietpartij. Het was de heer Antoon Bergerhof, wonende te Mierlo.

We zijn er toen met een paar mensen op afgestapt.

Antoon Bergerhof is geboren te Wessem in 1914 en woonde in 1939 te Maarheeze op een ontginning boerderij waar later de Philips fabrieken zijn ontstaan.

In Augustus 1939 werd hij bij de mobilisatie van het Nederlands leger opgeroepen. De plaats van opkomst was Weert en de eerste drie maanden moest hij hoofdzakelijk wachtlopen bij de Politie troepen vak Weert onder Sluis XIII. Hij behoorde tot het 2^e Regt. Inf. van de Lichte Peeldivisie.

De Duitsers kwamen over de Maas; nabij Heythuysen en Maasbracht .

Bij Ell vielen ze een kazemat van achteren aan en bij de inval in Weert, zag Bergerhof over de spoorrails heen grote colonnes Duitse soldaten langs de IJzeren Rijn naar België trekken. Na het opblazen van de bruggen is hij nog een dag of vier in Weert gebleven; toen commandeerde de kapitein hem met nog twee ander soldaten naar Eindhoven te vertrekken.

Hij ging met Toon Hanegraaf en een zekere Groenendaal, beiden uit Geldrop, per fiets op weg via alle mogelijke binnenpaden langs Hushoven, de Grashut, Hoef aan de Pan en kwamen zo op Brabants gebied.

Ze wilden proberen naar Geldrop te komen en reden overdag en hadden het geluk in de streek bekend te zijn. Onderweg, tussen Someren en Sterksel, kwamen ze uit bij een andere groep Nederlandse militairen; overal lagen kleding en uitrustingsstukken verspreid.

Ze probeerden de weg Heeze - Someren over te steken; doch dat was onmogelijk door de Duitsers die over deze weg kwamen. Er waren ook Duitse verkenningsvliegtuigen in de lucht.

De groep waar zij bij gekomen waren hadden mitrailleurs bij zich en een soldaat schoot zijn wapen leeg richting de Somerense weg. Daarop ontstond een vuurgevecht en liep Bergerhof een schampschot op aan zijn rechterbeen. Hij wist met zijn kameraden heen te komen en werd door de broeders van Providentia aan zijn wond behandeld. Daarna vertrok het drietal naar vader Hanegraaf op Sterksel; hij was boswachter aldaar. Hier zijn ze een paar dagen gebleven in een houten schuurtje en hij heeft er zijn wapen achtergelaten. Hij is per fiets, de militaire kleding nog aan, via het Cijnsgoed en andere binnenpaadjes naar huis gegaan. Het sneuvelen van de drie militairen heeft hij niet waargenomen.

Wat ik gehoord heb is dat de broeders van Providentia ook andere gewonde militairen verzorgd hebben. Ook de lijken van de gesneuvelde militairen hebben zij verzorgd en waarna deze door mensen uit Sterksel zijn begraven op 18 Mei . Pastoor Verhoeven heeft de plichtigheid verricht en was daarbij vergezeld door misdienaar Dirk Noordman. Zij zijn begraven naast elkaar op de plek waar nu het gedenkteken is opgericht; later zijn er zwart geverfde houten kruizen geplaatst met witte tekst.

Jaren later zijn de gesneuvelde militairen opgegraven en herbegraven in hun woonplaats of op het militair ereveld; de drie kruizen zijn toen op dezelfde plek blijven staan. Bij de gemeente Maarheeze is het opgravingsrapport niet te vinden echter wel een verzoek van 18 Juli 1962 van de Commissaris van Koningin om de kruizen te verwijderen omdat het met het onderhoud ervan slecht gesteld was.

De Oorlogsgraven Stichting had al eerder een verzoek aan de gemeente gedaan doch daarop was niet gereageerd. Op 26 juli 1962 worden de kruizen door de gemeente verwijderd en stuurt burgemeester van Schaick een brief met excuses naar de Commissaris van de Koningin en de Oorlogsgraven Stichting.

De op 1^e Pinksterdag 12 Mei 1940 gesneuvelden waren:
 Aarts, Arnodus Henricus Adrianus; geboren 16-05-1915 te Alphen en Riel; sld. 4-2 G.N. ; herbegraven op de R.K. begraafplaats te Alphen.
 Broos, Franciscus Antonius; geboren 03-11-1905 te Roosendaal; Sgt. 3-III-30 R.I. ; herbegraven op het Militair Ereveld Grebbeberg Rhenen, rij 10 nr.2

Kanters, Adrianus Nicolaas; geboren 10-03-1910 te Raamsdonkveer; sld. 3-III-30 R.I. ; herbegraven op het Militair Ereveld Grebbeberg Rhenen, rij 11 nr.2

Het gedenkteken "De Drie Kruizen" is, nadat het jarenlang door Piet Hikspoors is onderhouden, geadopteerd door de school "De Berkenschutse" van Kempenhaeghe - Providentia en door de gemeente Heeze-Leende gerenoveerd.

In het boek "Geldrop en Mierlo tijdens WO-II 1940-1945" (waarvan een 2e druk uitkomt) van Ad Hermens kom ik foto's en een verhaal tegen over de drie kruizen. Een inwoner uit Heeze, Antoon van Gennip vertelt zijn verhaal, hij was in 1940 16 jaar oud.

Jan van de Konijnenburg en ik hadden horen vertellen dat er op Ginderover jongens waren die materiaal hadden gevonden van het Nederlandse leger. Er zou een motor zijn geweest en die zou verstopt zijn op zo'n honderd meter voorbij de brug aan de linkerkant. Daar loopt een pad naar een wei en langs die wei ligt de sloot die uitkomt op de Sterkselse Aa. Aan het einde van de sloot moet de motor gelegen hebben.

Wij dachten: Misschien kunnen wij ook wel eens iets vinden. We spraken af dat we de volgende dag 's middags richting Platvoetje (een ven tussen Heeze en Someren) zouden lopen.

Toen we om een uur of drie vertrokken, kwamen er allemaal Duitsers richting Heeze, die hadden, zo hoorden we naderhand, al vanaf de Duitse grens gelopen, met zware bepakking. Ze liepen in groepjes van een man of vijf. Bij de ingang van de Boslaan (vanaf de Somerenseweg) was een grote open plek en daar had vroeger een huis gestaan, links daarvan ligt het Kraaienbos.

Op die lege plek waren nog wat fundamenten en een oude put te zien. Daar waren vijf of zes Duitse soldaten met paarden. We hebben daar een minuut of tien staan kijken, een van de paarden was ziek en een van de Duitsers liet het paard maar rondjes lopen om het in beweging te houden. Dit waren zo ongeveer de laatste Duitsers.

We hebben nog een groepje gezien met een fiets, waarvan de beide banden kapot waren. De fiets was helemaal vol geladen met bepakking.

We waren eigenlijk van plan om via de Vlaamseweg te gaan en zo over Euvelwegen terug. Maar bij de Vlaamseweg aangekomen liepen we deze toch voorbij en een eind verder ligt dan een dam over de sloot.

Daar achter ligt loofhout, het fietspad was er nog niet. Achter die dam was een opening in het loofhout. We gingen die dam over en wilden door de bossen via Sterksel terug lopen.

Eigenlijk levensgevaarlijk met die Duitsers, die doortrokken. Toen we de strook loofhout gepasseerd waren lag daar rechts een hele grote zandbak, ongeveer 8 bij 3 meter, gevormd met plaggen. Hierin zat nog wat zand om in de winter op de wegen te strooien. Rechts in de zandbak lagen drie bijna splinternieuwe legerfietsen.

Wij dachten meteen dat die hier door vluchtende Nederlandse soldaten waren achter gelaten. Misschien konden wij ze nog wel vinden. Dus wij de bosrand door en kwamen op een terrein met jonge dennen. Wij zagen dat bij veel dennen de toppen eruit geschoten waren, door mitrailleurvuur dachten wij. Ze waren hier natuurlijk achter de Hollanders aan gegaan.

We liepen een honderd vijftig meter verder en ... daar lagen ze alle drie dood. Een soldaat lag achterover en aan de linkerkant was zijn gezicht tot aan de onderkant de hals weggeschoten. Een andere soldaat had zijn tenue los en in dat tenue zat een gaatje. In zijn binnenzak had hij een zakboekje en daar zat ook een gat in. Ik heb dat boekje eruit gehaald en kon alleen maar: "Raamsdonkveer" lezen, de rest was door bloed onleesbaar. Het zakboekje hebben we weer terug gestopt. De derde soldaat lag half op zijn buik, we konden niet zien waar hij gewond was geraakt, er was geen bloed te zien. Er stak een dolk schuin in de grond met een heel mooi handvat. Die dolk heb ik wel tien keer uit de grond getrokken om hem mee naar huis te nemen, maar ik heb het niet gedurfd.

Verder waren er geen wapens te zien. Terwijl we daar zo bezig waren beseften we ineens hoe gevaarlijk het was. We raakten in paniek. We waren ongeveer 50 meter van de Vlaamseweg af en zijn toen als de donder via de Vlaamseweg en Euvelwegen naar huis gegaan.

We hebben het verhaal verschillende keren verteld, o.a. aan Friedus van den Wittenboer, een onderwijzer die, dacht ik, in Sterksel aan de school stond. Maar er werd niets mee gedaan. Een dag of tien later zijn we nog eens naar de fietsen gaan kijken, maar die waren weg, de soldaten waren begraven bij de bocht van de Vlaamseweg.

Later zijn ze opgegraven en elders begraven, een ervan op de Grebbergen. In de bocht van de Vlaamseweg staat nu een monument ter herinnering aan de drie soldaten. Ik ben daar dikwijls geweest en heb er ook wel eens een familielid getroffen van een van die soldaten. Ik heb mijn verhaal toen verteld en zijn de hei nog rond gelopen.

Tenslotte:

De plek waar de soldaten zijn gesneuveld valt nu te herleiden; 50 meter rechts van de Vlaamseweg en 150 meter van de Somerenseweg. De jongens zijn pas drie dagen nadat de soldaten op 12 Mei zijn gesneuveld bij hen uitgekomen; vervolgens is de begrafenis op 18 Mei. Dat dit zo lang geduurd heeft komt door de verwarring bij het uitbreken van de oorlog en de gemeente zal ook niet direct geweten hebben wat ze ermee aan moest.

